

A Pattern for Measuring Quality of Financial Statements

Iraj Davanipour*

Ghasem Bule

Maghsoud Amiri

Ph.D. of Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
Associate Professor, Accounting Dept.
Faculty of Management and Accounting,
Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
Professor, Industrial Management Dept.
Faculty of Management and Accounting,
Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Abstract

This research aims to present a pattern for measuring the quality of financial statements. To achieve this aim, firstly by reviewing the literature and theoretical background and also running an expert interview, a collection of indexes related to the quality of financial statements are identified, and then by using a questionnaire and performing Fuzzy Delphi method and confirmatory factor analysis we have identified indexes which have a significant effect on the quality of financial statements. After that, using the analytic network process, we have measured the relative weight of each of those indexes (7 indexes) regarding their effect on the quality of financial statements. Lastly, by measuring each of the indexes, and then computing the weighted average of measurements of all indexes (7 indexes), the measure of the quality of financial statements is computed. For assessing the validity of the presented pattern, we have used a regression model for 57 companies listed in Tehran Exchange for years from 1394 to 1396. We have shown that consistent with the literature, there is a significant negative relationship between the quality of financial statements and cost of equity. This relationship proves that the presented pattern has enough validity for measuring the quality of financial statements. Results of this research have shown that average of measures of quality of financial statements for 57 selected firms during years 1394 to 1396 are improved.

Keywords: Quality of financial statements, Measure of quality of financial statements, Financial statement quality indexes, Weight of financial statement quality indexes

*Corresponding Author: Iraj_Davanipour@yahoo.com

How to Cite: Davanipour, I., Blue, G., Amiri, M. (2022). A Pattern for Measuring Quality of Financial Statements. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 18(72), -.
Doi: 10.22054/qjma.2019.44845.2033

الگوی اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی

دکتری حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

ایرج دوانی پور*

دانشیار حسابداری گروه حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

قاسم بولو

استاد گروه مدیریت صنعتی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مقصود امیری

چکیده

هدف این پژوهش، ارائه الگویی برای اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی می باشد. برای دستیابی به این هدف ابتدا با مطالعه مبانی نظری و پیشینه پژوهش و همچنین مصاحبه با خبرگان، مجموعه ای از مولفه ها و شاخص های اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی شناسایی شدند و سپس با اجرای دلفی فازی و نظرخواهی از خبرگان و اجرای تحلیل عاملی تاییدی، شاخصهای اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی شناسایی گردید. پس از آن با انجام فرآیند تحلیل شبکه ای وزن هر یک از شاخص ها (۷ شاخص) در تاثیرگذاری آنها بر کیفیت صورتهای مالی تعیین گردید. در نهایت با اندازه گیری هر یک از شاخص ها و محاسبه میانگین موزون اندازه ۷ شاخص اندازه گیری شده، اندازه کیفیت صورتهای مالی محاسبه گردید. به منظور اعتبارسنجی الگوی ارائه شده، با بکارگیری یک مدل رگرسیون که برای ۵۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران برای سالهای ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ بکار گرفته شد مشخص گردید که همسو با ادبیات پژوهش، میان اندازه کیفیت صورتهای مالی و اندازه هزینه سرمایه شرکت رابطه منفی معنادار وجود دارد که این امر نشان از معتبر بودن روش ارائه شده برای اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی می باشد. نتایج نشان می دهد که میانگین اندازه کیفیت صورتهای مالی ۵۷ شرکت انتخاب شده به عنوان نمونه طی سالهای ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۶ بهبود یافته است.

کلیدواژه ها: کیفیت صورتهای مالی، اندازه کیفیت صورتهای مالی، شاخص های کیفیت صورتهای مالی، وزن شاخص های کیفیت صورتهای مالی

مقدمه

هدف این پژوهش ارائه یک الگو برای اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی می باشد. در این پژوهش ابتدا آن دسته از شاخص های با اهمیتی که می تواند منجر به مفید بودن صورتهای مالی گردد شناسایی شده و سپس اهمیت هر یک از شاخصها نسبت به یکدیگر محاسبه شده است پس از آن با اندازه گیری شاخصها و استفاده از وزن هر یک از شاخصها، کیفیت صورت های مالی اندازه گیری شده است.

نهادهای قانون گذار و سازمان های تدوین کننده استاندارد های گزارشگری مالی از گذشته های دور در یک فرآیند تکاملی سعی بر ارائه استانداردهای لازم الاجرا و توصیه هایی برای بهبود کیفیت گزارشگری اطلاعات مالی برای سرمایه گذاران و رفع نیاز اطلاعاتی آنان در امر تخصیص داراییهایشان داشته اند.

اگرچه هم هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا و هم هیات استانداردهای حسابداری بین المللی بر اهمیت کیفیت گزارشهای مالی تاکید کرده اند اما یکی از چالشهایی که در سالهای گذشته تا کنون در این خصوص وجود داشته است چگونگی اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی است. عوامل مختلفی از جمله استانداردها و مقررات گزارشگری، مقررات حساسی، نوع صنعت ... می تواند بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر گذار باشد؛ لذا محققان به منظور اندازه گیری کیفیت گزارشهای مالی تلاش کرده اند که با شناسایی و اندازه گیری متغیرهای تاثیر گذار بر کیفیت گزارشگری مالی روشهایی برای اندازه گیری کیفیت را ارائه نمایند (اسچیر و وینسنت، ۲۰۰۳؛ کوهن، ۲۰۰۴؛ بارس و دیگران، ۲۰۰۸). با این حال هیچکدام از این مطالعات نتوانسته است مدلی جامع برای اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی که عوامل مختلف اثر گذار بر کیفیت شناسایی و اندازه گیری نماید را ارائه نمایند.

در حال حاضر گزارشهای مالی شرکتها اطلاعات لازم در ارتباط با وضعیت مالی و عملکرد مالی شرکتها را نشان می دهند اما هیچ برآوردی در خصوص کیفیت گزارشهای مذکور ارائه نمی شود. در این پژوهش با انجام مطالعات کتابخانه ای، مصاحبه حضوری با

خبرگان، اجرای دلفی فازی و انجام تحلیل عاملی تاییدی شاخص های اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی شناسایی شده و سپس با استفاده از روش فرآیند تحلیل شبکه ای میزان تاثیرگذاری (وزن) هر یک از شاخص های شناسایی شده اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی محاسبه شده است. در گام بعد، با ارائه یک الگوی جامع اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی، امکان اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی شرکتهای مختلف فراهم شده است.

پیشینه پژوهش

چارچوب و یا تعریف واضح و آشکاری از کیفیت گزارشگری مالی که فراگیر باشد در ادبیات حسابداری وجود ندارد (انجمن حسابداران رسمی آمریکا، ۲۰۰۰). کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه برخی محققان دارای تعاریف متعددی است و نوع تعریف می تواند به دیدگاه فرد بستگی داشته باشد. از نظر دیفوند و ژانگ (۲۰۱۴) کیفیت گزارشگری مالی به این معنی است که تا چه اندازه گزارش های مالی، اقتصاد زیربنایی شرکت را به طور منصفانه نشان می دهد. والکر و دیگران (۲۰۱۵) کیفیت گزارشگری مالی را سودمند بودن اطلاعات حسابداری و رقم سود گزارش شده برای استفاده کنندگان می داند.

شناسایی معیار برای اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی مشکل می باشد. در برخی از مطالعات حسابداری از کیفیت سود به عنوان معیاری برای اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی استفاده شده است. زیرا سود بخش اصلی از خروجی های فرآیند گزارشگری مالی است (فرانسیس و دیگران، ۲۰۰۶). لو (۱۹۸۹) نیز بیان می کند که سود اگر چه معیاری کامل برای اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی نمی باشد اما حداقل مهمترین خروجی فرآیند گزارشگری مالی است.

گافارو (۲۰۰۹) در رساله دکتری خود به بررسی و شناسایی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی، از جمله نقش کنترل های داخلی، بر گزارشگری مالی پرداخت و در نهایت نیز الگویی را برای اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی ارائه نمود که با اندازه گیری عوامل اثرگذار شناسایی شده می توان اندازه کیفیت گزارشگری مالی را محاسبه نمود. وی بصورت

موردی کیفیت گزارشگری مالی یک شرکت بورسی در صنعت دارویی را اندازه گیری نمود و اندازه کیفیت گزارشگری مالی شرکت را ۷۲ درصد بدست آورد.

بست و دیگران (۲۰۰۹) با ارائه یک الگوی اندازه گیری ترکیبی تلاش کردند ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری که توسط هیات استانداردهای بین المللی حسابداری (IASB) و هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا (FASB) ارائه شده است، شامل مربوط بودن، ارائه صادقانه، قابلیت مقایسه و ... را اندازه گیری نمایند. آنها با استفاده از داده های صورت های مالی ۲۳۱ شرکت بورسی در کشورهای آمریکا، انگلیس و آلمان طی دوره زمانی سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۷ و مقایسه آن با روش های اندازه گیری کیفیت سایر محققان نشان دادند که الگوی ارائه شده، روشی قابل اتکا برای اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی را ارائه می نماید. نتایج تحقیق آنها همچنین حاکی از بالاتر بودن اندازه ویژگی کیفی "ارائه منصفانه" اطلاعات برای صورت های مالی شرکت های آمریکایی که بر مبنای استانداردهای حسابداری آمریکا تهیه شده است در مقایسه با صورت های مالی تهیه شده بر مبنای استانداردهای بین المللی بود و اندازه ویژگی کیفی "مربوط بودن" برای صورت های مالی تهیه شده بر مبنای استانداردهای بین المللی حسابداری در مقایسه با صورت های مالی تهیه شده بر مبنای استانداردهای حسابداری آمریکا بزرگتر می باشد.

کیتروت (۲۰۱۴) دو ویژگی کیفی مربوط بودن و ارائه صادقانه را برای نمونه ای از شرکتها از ۱۵ کشور که استانداردهای بین المللی حسابداری را پذیرفته و بکار گرفته بودند برای دو دوره از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۴ (دوره قبل از پذیرش IFRS) و دوره از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۹ (دوره بعد از پذیرش IFRS) اندازه گیری کردند. نتایج تحقیق وی حاکی از افزایش اندازه ویژگی مربوط بودن و عدم تغییر اندازه ویژگی ارائه منصفانه برای دوره بعد از پذیرش IFRS در مقایسه با دوره قبل از پذیرش آن بوده است.

هالت (۲۰۱۳) با ارائه یک سری زمانی از سود حسابداری، قابلیت پیش بینی کنندگی سود حسابداری با استفاده از سود سال گذشته شرکت را آزمون نمود. نتایج نشان داد که سود سال گذشته شرکت توان پیش بینی کنندگی معناداری برای سود سال بعد خود را دارد و در صورت افزودن سود دو سال قبل شرکت، توان پیش بینی کنندگی افزایش می یابد. تانج

(۲۰۱۰) در پایان نامه خود در سویس تاثیر کنترل‌های داخلی بر کیفیت گزارش‌های حسابداری را مطالعه نمود. نتایج مطالعه وی وجود رابطه ای مثبت معنادار میان کنترل‌های داخلی گزارشگری و کیفیت گزارش‌های حسابداری را نشان داد.

رامدنی (۲۰۱۵) تاثیر سیستم های حسابداری و اثربخشی کنترل‌های داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی بررسی کرد. نتایج تحقیق وی نشان داد که سیستم های اطلاعاتی حسابداری و اثربخشی کنترل‌های داخلی تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارد. کوهن (۲۰۰۴) در مطالعات خود به وجود رابطه منفی میان حاشیه سود آوری و کیفیت گزارشگری دست یافتند و فان و ژنگک (۲۰۰۵) به این نتیجه رسیدند که افزایش محافظه کاری عاملی برای کاهش مربوط بودن اطلاعات است. برخی دیگر از محققان (ابودی و دیگران، ۲۰۰۲؛ فرانکو و دیگران، ۲۰۱۱؛ زاهرو، ۲۰۱۲؛ شاست و ویس، ۲۰۱۴) نیز در مطالعات خود روشهایی را برای اندازه گیری ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری به منظور ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی ارائه نمودند.

نیکومرام و بادآور نهندي (۱۳۸۸) به بررسی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در ایران پرداختند و پس از شناسایی برخی از عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی، همبستگی میان آن عوامل و کیفیت گزارشگری مالی را آزمون کردند. نتایج تحقیق آنها حاکی از وجود رابطه همبستگی مثبت میان کیفیت گزارشگری مالی با محافظه کاری مدیریت، اندازه شرکت، سرمایه بر بودن فعالیت های شرکت و کارایی مدیریت بود. سجادی و همکاران (۱۳۸۸) ارتباط میان پنج ویژگی غیرمالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با کیفیت گزارشگری مالی را برای سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ بررسی کردند و نتایج آنها نشان داد که اندازه شرکت، عمر شرکت و نوع صنعت رابطه مثبت معنادار و ساختار مالکیت رابطه منفی با کیفیت گزارشگری مالی دارد اما رابطه نوع موسسه حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی از لحاظ آماری معنادار نبود.

بنی مهد و محسنی شریف (۱۳۸۹) در پژوهشی عوامل موثر بر رتبه بندی شرکتهای از لحاظ کیفیت افشا و به موقع بودن را بررسی کردند، نتایج تحقیق آنها نشان داد رتبه افشا با اندازه شرکت و نوع صنعت ارتباط مثبت معناداری دارد اما با نوع گزارش حسابرسی و درصد

مالکیت سهام رابطه معنادار منفی دارد. نتایج تحقیق کردستانی و رحیمی (۱۳۹۰) که با استفاده از اطلاعات مالی ۱۰۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۶ و با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره انجام گرفت حاکی از وجود رابطه معنادار مثبت میان مالکیت نهادی شرکتها و سطح کیفیت گزارشگری مالی و عدم وجود رابطه معنادار میان رشد فروش، اندازه دارایی های ثابت و اهرم مالی با سطح کیفیت گزارشگری مالی بود.

اثنی عشری و دیگران (۱۳۹۳) با آزمون اطلاعات ۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۰ به این نتیجه رسیدند که معیارهایی از جمله کیفیت اقلام تعهدی و محافظه کاری بیشترین تاثیر را بر کیفیت سود دارند. عزیزپور (۱۳۹۵) در پژوهش خود تاثیر کیفیت حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را بررسی نمود. نتایج تحقیق وی نشان داد که بین کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

افلاطونی و بختیاروند (۱۳۹۵) تاثیر کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت افشاء را بر هزینه سرمایه مورد مطالعه قرار دادند. آنها با استفاده از داده های ۱۲۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای بازه زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۴ نشان دادند که بین کیفیت گزارشگری مالی و هزینه سرمایه رابطه منفی معناداری وجود دارد. آنها وجود چنین رابطه ای را از منظر تاثیر کیفیت گزارشگری مالی بر کاهش عدم تقارن اطلاعاتی توجیه کردند.

اخگر و کرمی (۱۳۹۳) در پژوهش خود تاثیر ویژگی های شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را آزمون کردند. نتایج مطالعه آنها که بر روی ۱۲۰ شرکت در بازه زمانی سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۱ انجام گرفت نشان داد متغیرهای اندازه شرکت، سودآوری، نقدینگی و رشد شرکت دارای رابطه معنادار مثبت و متغیرهای اهرم مالی و ترکیب هیات مدیره رابطه معنادار منفی با کیفیت گزارشگری مالی دارد.

آقایی و دیگران (۱۳۹۲) اهمیت نسبی ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری، ارائه شده توسط هیات تدوین استانداردهای حسابداری ایران، در میان گروههای مختلف تصمیم گیرنده شامل تهیه کنندگان، حسابرسان و استفاده کنندگان صورتهای مالی را مورد مطالعه

قرار دادند آنها در تحقیق خود پس از جمع‌آوری نظرات گروه‌های مختلف با استفاده از پرسشنامه، نتایج را بر اساس مدل^۱ AHP مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. نتایج تحقیق نشان داد که از دیدگاه استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی ویژگی قابل فهم بودن، از دیدگاه حساب‌برسان ویژگی قابل اعتماد بودن و از دیدگاه تهیه‌کنندگان ویژگی مربوط بودن بیشترین اهمیت را دارد.

مقایسه پژوهشهایی که توسط سایر محققان در خارج و یا داخل ایران انجام شده است با اهداف این پژوهش چند تفاوت مهم و جنبه نوآوری تحقیق را آشکار می‌سازد. مهمترین نقطه ضعف تحقیق گافارو (۲۰۰۹)، که در صفحات قبل شرح داده شد، عدم امکان تعمیم الگوی ارائه شده توسط وی به سایر شرکتها می‌باشد. به عبارت دیگر، الگوی ارائه شده توسط وی تنها برای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری شرکت دارویی مورد پژوهش، به عنوان یک پژوهش موردی، قابل استفاده می‌باشد. در حالی که هدف پژوهش حاضر ارائه یک الگوی جامع است که برای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی همه شرکتهای قرارگرفته در جامعه آماری پژوهش قابل استفاده باشد.

نقطه ضعف پژوهش بست و دیگران (۲۰۰۹) عدم ارائه اندازه کیفیت صورتهای مالی به صورت یک مقدار واحد می‌باشد. به عبارت دیگر، مقایسه کیفیت صورتهای مالی از طریق مقایسه جداگانه هر یک از ویژگیهای کیفی از جمله "مربوط بودن" و "ارائه منصفانه" به طور جداگانه صورت می‌گیرد و نه از طریق مقداری واحد که در برگیرنده اندازه همه ویژگیهای کیفی باشد. این در حالی است که هدف تحقیق حاضر، ارائه یک الگوی اندازه‌گیری است که کیفیت صورتهای مالی را با لحاظ نمودن همه ویژگیهای کیفی مرتبط با کیفیت گزارشگری بصورت یک عدد واحد ارائه می‌نماید که این امر مقایسه صورتهای مالی را بسیار آسان تر می‌نماید.

روش

1 Analytical Hierarchy Process (AHP)

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع تحقیقات بنیادی، اکتشافی و از لحاظ رویکرد در حوزه تحقیقات اثباتی/توصیفی قرار می‌گیرد. قلمرو مکانی پژوهش شهر تهران است و قلمرو موضوعی پژوهش تعیین شاخص های اثرگذار بر کیفیت گزارشگری مالی و اهمیت نسبی شاخص ها نسبت به یکدیگر و اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی می باشد. قلمرو زمانی پژوهش از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ بوده است.

مطالعات کتابخانه ای و مصاحبه با خبرگان

ابتدا ضمن مطالعه و بررسی ادبیات پژوهش، مولفه ها و شاخص های اثرگذار بر کیفیت گزارشگری مالی شناسایی شدند. در گام بعد به منظور شناسایی شاخص های جدید اثرگذار بر کیفیت گزارشگری مالی که در ادبیات پژوهش مورد بررسی قرار گرفته نشده است، با ۲۱ نفر از خبرگان به صورت حضوری و با هماهنگی قبلی با پاسخ دهنده، مصاحبه و نظرخواهی صورت گرفته شد. مصاحبه انجام شده در این پژوهش را می توان از نوع مصاحبه نیمه ساختار یافته طبقه بندی کرد. اعضای گروه مصاحبه شدگان عبارتند از: (۱) مدیران موسسات حسابرسی (۲) اعضای هیات علمی گروه حسابداری دانشگاه (۳) مدیران و یا اعضای کمیته های تخصصی سازمان های نظارتی (سازمان حسابرسی، سازمان بورس) (۴) مدیران مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس و (۵) تحلیلگران مالی خبره در بازار سرمایه.

اجرای دلفی فازی و تحلیل عاملی تاییدی

برای غربالگری شاخص ها از رویکرد دلفی فازی استفاده شد و شاخص های مورد اجماع نظر خبرگان شناسایی شدند. تعداد اعضای گروه ۲۱ نفر بودند. همه پرسشنامه ها بصورت حضوری در اختیار صاحب نظران قرار گرفته شد. برای فازی سازی دیدگاه خبرگان از اعداد فازی مثلثی معادل طیف لیکرت ۹ درجه ای استفاده شده است. (حیبی و همکاران، ۲۰۱۵؛ ماریتان، ۲۰۱۴) برای این منظور مقدار فازی زدایی شده بزرگتر از ۰,۷ به عنوان آستانه پذیرش در نظر گرفته شده است و شاخص هایی که امتیاز بالای ۰,۷ کسب کرده باشند تایید

شده و سایر شاخص های با امتیاز کمتر از ۰,۷ حذف شدند. (هسو و همکاران، ۲۰۱۰) پس از انجام فرآیند دلفی فازی، به منظور تعیین بار عاملی شاخص های هر یک از مولفه ها، از آزمون "تحلیل عاملی تاییدی" استفاده گردید. حداقل بار عاملی قابل قبول در برخی منابع ۰,۵ ذکر شده است اما معیار اصلی برای قضاوت، آماره t می باشد. چنانکه آماره آزمون یعنی t -value بزرگتر از ۱,۹۶ باشد بار عاملی مشاهده شده معنادار است. (باباجانی و محرمی، ۱۳۹۶) برای انجام این آزمون از نرم افزار Lisrel 8.8 استفاده شده است.

فرآیند تحلیل شبکه ای

مبنای کار تکنیک فرآیند تحلیل شبکه ای^۱، مقایسه زوجی اهمیت مولفه ها و شاخص ها بر اساس دیدگاه خبرگان می باشد (برزیده و همکاران، ۱۳۹۲). در این پژوهش پرسشنامه فرآیند تحلیل شبکه ای بر اساس مقیاس ۹ کمیته ساعتی تدوین شد بطوریکه عدد ۱ بیانگر اهمیت مساوی بین دو شاخص و عدد ۹ بیانگر بیشترین اهمیت یک شاخص در مقایسه با شاخص دیگر می باشد. پرسشنامه ها میان ۱۶ نفر از خبرگان توزیع و نتایج حاصل با استفاده از نرم افزار Super Decision 2.1 ارزیابی و وزن (اولویت) هر یک از شاخص های اثرگذار بر کیفیت گزارشگری مالی بدست آمد.

اندازه گیری شاخص ها و اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی

پس از شناسایی شاخص های اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی و همچنین تعیین وزن هر یک از شاخص ها، هر کدام از شاخص ها را با استفاده از روش های اندازه گیری که در ادبیات پژوهش ارائه شده است، اندازه گیری شدند و پس از آن میانگین موزون اندازه شاخصها که از حاصلضرب اندازه شاخص در وزن شاخص ها بدست می آید به عنوان اندازه کیفیت صورتهای مالی تعیین شده است.

یافته ها

الف) مطالعه کتابخانه ای و مصاحبه با خبرگان

با مطالعه مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران و چارچوب نظری هیات استانداردهای بین المللی حسابداری (IASB) و بیانیه های مفاهیم بنیادی هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا (FASB) که خصوصیات کیفی مرتبط با اطلاعات مفید حسابداری را شرح داده است و مطالعه ادبیات پژوهش مرتبط با خصوصیات کیفی اثرگذار بر صورتهای مالی و همچنین پس از انجام مصاحبه با ۲۱ نفر از خبرگان، ۲۵ شاخص مرتبط با کیفیت صورتهای مالی شناسایی و به عنوان شاخص های پیشنهادی جهت نظر خواهی از خبرگان به روش دلفی فازی ارائه گردید.

ب) دلفی فازی و تحلیل عاملی تاییدی

نتایج حاصل از نظرخواهی خبرگان با روش دلفی فازی، با توجه به شرح این روش که در بخش روش پژوهش ارائه شد، در جدول شماره (۱) ارائه شده است. شاخص هایی که امتیاز کمتر از ۰,۷ کسب کرده اند، حذف شده اند و شاخص های باقی مانده (با امتیاز بالاتر از ۰,۷)، به شرح جدول شماره (۱)، به عنوان شاخص های اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی که مورد اجماع نظر خبرگان قرار گرفته شده است، شناسایی شده اند.

جدول شماره (۱): میانگین فازی و غربالگری فازی شاخص ها

شاخص های پژوهش		L	M	U	Crisp	Result
میانگین فازی	ارزش پیش بینی کنندگی	۰,۵۵۵	۰,۹۲	۱	۰,۸۲	پذیرش
	ارزش تایید کنندگی	۰,۵۵۵	۰,۸۰۹	۱	۰,۷۸	پذیرش
	ارتباط ارزشی سود	۰,۵۵۵	۰,۹۰۴	۱	۰,۸۲	پذیرش
	پایداری سود	۰,۶۶۶	۰,۹۲	۱	۰,۸۶	پذیرش
ارائه صادقانه	محافظه کاری	۰,۴۴۴	۰,۹۱۵	۱	۰,۷۸	پذیرش
	کیفیت اقلام تعهدی	۰,۳۳۳	۰,۸۸۸	۱	۰,۷۴	پذیرش
	هموارسازی سود	۰,۴۴۴	۰,۸۵۱	۱	۰,۷۶	پذیرش
	نزدیک به نقد بودن سود	۰,۵۵۵	۰,۸۹۴	۱	۰,۸۱	پذیرش

پذیرش	۰,۸۳	۱	۰,۹۳۱	۰,۵۵۵	کامل بودن
پذیرش	۰,۷۸	۱	۰,۹۱	۰,۴۴۴	بی طرفی
پذیرش	۰,۷۷	۱	۰,۹۳۹	۰,۳۷۵	عاری بودن از اشتباه
پذیرش	۰,۷۱	۱	۰,۹۳۱	۰,۲۲۲	رجحان محتوا بر شکل

برای تعیین بار عاملی شاخص های هر یک از مولفه ها، از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شده است تا مشخص گردد از ۱۲ شاخص مورد اجماع خبرگان چه شاخص هایی به طور معناداری حایز اهمیت می باشند. نتایج حاصل از تحلیل عاملی تاییدی نشان می دهد که از میان ۴ شاخص مرتبط با مولفه "مربوط بودن" تعداد ۳ شاخص و از میان ۸ شاخص مرتبط با مولفه "ارائه صادقانه" تعداد ۵ شاخص مورد تایید قرار گرفته شده است. نتایج حاصل در جدول شماره (۲) ارائه شده است.

جدول شماره (۲) : نتایج تحلیل عاملی تاییدی

وضعیت	آماره t	بار عاملی استاندارد	شاخص	مولفه
پذیرش	۴,۰۵	۰,۸۳	ارزش پیش بینی کنندگی	مربوط بودن
پذیرش	۴,۲۷	۰,۸۶	ارتباط ارزشی سود	
پذیرش	۲,۲۹	۰,۵۱	پایداری سود	
پذیرش	۵,۲۳	۰,۹۱	محافظه کاری	ارائه صادقانه
پذیرش	۲,۶۴	۰,۵۵	کیفیت ارقام تعهدی	
پذیرش	۲,۹۷	۰,۶۱	هموارسازی سود	
پذیرش	۲,۹۵	۰,۶۰	نزدیک به نقد بودن سود	
پذیرش	۵,۹۳	۰,۹۸	بی طرفی	

از میان ۸ شاخص نهایی اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی ۷ شاخص با استفاده از روشهای مختلف کمی که در ادبیات پژوهش ارائه شده است قابل اندازه گیری می باشند. با توجه به اینکه شاخص "بی طرفی" یک شاخص کاملا کیفی می باشد و از آنجا که در این پژوهش تلاش بر آن بود که برای ارائه الگوی اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی، کیفیت صورتهای مالی بر مبنای داده های صورتهای مالی اندازه گیری شود و با توجه به اینکه شاخص "بی

طرفی " فاقد یک روش قابل اتکا برای اندازه گیری بود. لذا این شاخص به عنوان محدودیت پژوهش در نظر گرفته شد و در محاسبات لحاظ نگردید.

ج) فرآیند تحلیل شبکه ای

همانگونه که در بخش روش پژوهش شرح داده شد، برای تعیین وزن هر یک از شاخص ها از فرآیند تحلیل شبکه ای استفاده شده است. نتایج حاصل از اجرای فرآیند تحلیل شبکه ای که با نرم افزار Super Decision 2.1 انجام شده است در جدول شماره (۳) ارائه شده است. نتایج نشان می دهد که شاخص های "ارزش پیش بینی کنندگی" و "کیفیت اقلام تعهدی" به ترتیب با وزن های ۲۹٪ و ۲۴٪ بیشترین اثرگذاری بر کیفیت صورتهای مالی را دارند.

جدول شماره (۳): وزن مولفه ها و شاخص های اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی

رتبه شاخص ها	وزن نرمال شده شاخص ها	شاخص ها	رتبه مولفه ها	وزن نرمال شده مولفه ها	مولفه ها
۱	۰,۲۹۳۴۵۷	ارزش پیش بینی کنندگی	۱	۰,۵۰۰۰۱	مربوط بودن
۴	۰,۱۰۹۶۴۶	پایداری سود			
۶	۰,۰۹۶۸۹۷	ارتباط ارزشی سود			
۲	۰,۲۴۵۰۵۹	کیفیت اقلام تعهدی	۲	۰,۴۹۹۹۹	ارائه صادقانه
۳	۰,۱۱۳۹۳۷	نزدیک به نقد بودن سود			
۵	۰,۰۹۸۸۶۸	محافظه کاری			
۷	۰,۰۴۲۱۳۷	هموارسازی سود			

د) اندازه گیری شاخص ها و اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی

هفت شاخص جدول شماره (۳) با استفاده از روش هایی که در ادبیات پژوهش ارائه شده است اندازه گیری شده اند. نحوه محاسبه هر یک از شاخص ها به شرح ذیل می باشد.

ارزش پیش بینی کنندگی: اطلاعات مالی در صورتی دارای ارزش پیش بینی کنندگی است که استفاده کنندگان برای پیش بینی نتایج آتی بتوانند از آن به عنوان داده های ورودی قابل پردازش استفاده کنند.

$$Earning_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Earning_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

سود قبل از ارقام غیر مترقبه تقسیم بر میانگین موزون سهام طی سال $Earning_{i,t}$ در رابطه فوق هر چقدر مقدار انحراف معیار باقی مانده رگرسیون ($\varepsilon_{i,t}$) کوچکتر باشد نشان از قابلیت پیش بینی بیشتر سود می باشد و لذا کیفیت صورتهای مالی بالاتر می باشد. بنابراین اندازه انحراف معیار باقی مانده رگرسیون ($\varepsilon_{i,t}$) با اندازه کیفیت صورتهای مالی رابطه ای منفی دارد. (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۴؛ گایو، ۲۰۱۰؛ مازیونی و کلان، ۲۰۱۸) پایداری سود: "پایداری سود" به معنای میزان تکرار پذیری سود می باشد.

$$Earning_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Earning_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

سود قبل از ارقام غیر مترقبه تقسیم بر میانگین موزون سهام طی سال $Earning_{i,t}$ در رابطه فوق هر چقدر اندازه β_1 بزرگتر باشد بیانگر پایداری بیشتر سود و لذا کیفیت صورتهای مالی بالاتر می باشد. بنابراین اندازه β_1 با اندازه کیفیت صورتهای مالی رابطه مثبت دارد. (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۴؛ گایو، ۲۰۱۰؛ مازیونی و کلان، ۲۰۱۸) - ارتباط ارزشی سود: "ارتباط ارزشی سود" به معنای توانایی سود در توضیح تغییرات بازدهی شرکت می باشد.

$$P_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EPS_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

$P_{i,t}$ = قیمت هر سهم $EPS_{i,t-1}$ = سود هر سهم در رگرسیون فوق هر چقدر اندازه R^2 رگرسیون بزرگتر باشد بیانگر ارتباط ارزشی سود بزرگتر و لذا کیفیت صورتهای مالی بالاتر است. بنابراین اندازه R^2 رگرسیون با اندازه کیفیت صورتهای مالی رابطه مثبت دارد. (سودی، ۲۰۱۷)

- کیفیت ارقام تعهدی: کیفیت ارقام تعهدی بیانگر میزان بکارگیری ارقام تعهدی اختیاری توسط مدیریت می باشد. بکارگیری بیشتر ارقام تعهدی اختیاری معیاری برای ضعیف تر بودن کیفیت گزارش عملکرد شرکت می باشد (اسچپیر و وینسنت، ۲۰۰۳)

$$TA_{i,t} = \beta_1 \left(\frac{1}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_2 (\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}) + \beta_3 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

TA = مجموع ارقام تعهدی A = مجموع داراییها ΔREV = تغییرات درآمد فروش
 ΔREC = تغییر حسابهای دریافتی تجاری PPE = ناخالص داراییهای ثابت مشهود $\varepsilon_{i,t}$ =
 خطای برآورد

$$TA = OPI_{i,t} - CFO_{i,t} \quad OP = \text{سود عملیاتی} \quad CFO = \text{جریان نقد حاصل از عملیات}$$

انحراف معیار پس مانده های، $\varepsilon_{i,t}$ ، مدل رگرسیون فوق بیانگر ارقام تعهدی غیر عادی می باشد و هر چقدر این مقدار کوچکتر باشد بیانگر کوچکتر بودن ارقام تعهدی غیر عادی و بالاتر بودن کیفیت تعهدات می باشد. لذا اندازه انحراف معیار پس مانده های، $\varepsilon_{i,t}$ ، مدل رگرسیون با اندازه کیفیت صورتهای مالی رابطه منفی دارد. (کرمدار و همکاران، ۲۰۱۳)

- محافظه کاری: محافظه کاری به معنای کاربرد درجه ای از مراقبت برای انجام برآورد در شرایط ابهام است به گونه ای که درآمدها یا داراییها بیشتر از واقع و هزینه ها یا بدهیها کمتر از واقع ارائه نشود. سرمایه گذاران محافظه کاری را معیاری برای کیفیت بالاتر گزارش عملکرد شرکت می دانند. (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۴)

$$Conservatism = (NIBE - CFO + Dep) / TA$$

$NIBE$ = سود قبل از ارقام غیر مترقبه CFO = جریان وجه نقد عملیاتی

Dep = هزینه استهلاک TA = جمع داراییها

هر چقدر مقدار رابطه فوق بزرگتر باشد نشان از محافظه کاری کمتر است و لذا کیفیت صورتهای مالی کمتر می باشد. بنابراین اندازه مقدار رابطه فوق با اندازه کیفیت صورتهای مالی رابطه منفی دارد. (احمد و دولمان، ۲۰۰۷)

- نزدیک به نقد بودن سود: پژوهشگران نزدیک به نقد بودن سود را به عنوان معیاری مطلوب از کیفیت سود می دانند. (ابدلقانی، ۲۰۰۵)

$$CFO_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 NI_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

$NI_{i,t-1}$ = سود خالص $CFO_{i,t}$ = جریان وجه نقد عملیاتی

در رابطه فوق هر چقدر اندازه β_1 بزرگتر باشد بیانگر نزدیک به نقد بودن بیشتر سود و لذا بالاتر بودن کیفیت صورتهای مالی می باشد. بنابراین اندازه β_1 با اندازه کیفیت صورتهای مالی رابطه مثبت دارد. (اثنی عشری و دیگران، ۱۳۹۳)

هموارسازی سود: "هموارسازی سود" به معنای تلاش مدیریت برای کاهش نوسانات موقتی سود به منظور محاسبه سود قابل اتکا تر و در نتیجه مفید تر به سرمایه گذاران می باشد. چرا که مدیریت اطلاعات کاملی، در مقایسه با سرمایه گذاران، از وضعیت و عملکرد مالی شرکت دارد.

$$SMOOTH = \frac{\delta(NIBE_{i,t})}{\delta(CFO_{i,t})}$$

$$CFO_{i,t} = NIBE_{i,t} - Accruals_{i,t}$$

$$Accruals_{i,t} = [(CA_t - CASH_t) - (CL_t - DEBT_t)] - [(CA_{t-1} - CASH_{t-1}) - (CL_{t-1} - DEBT_{t-1})] - DEP$$

$$CA_t = \text{تسهیلات کوتاه} \quad DEBT_t = \text{بدهیهای جاری} \quad CL_t = \text{داراییهای جاری}$$

$$CASH_t = \text{وجه نقد}$$

هر چقدر مقدار SMOOTH کوچکتر باشد به معنای هموارسازی بیشتر سود و لذا کیفیت بالاتر صورتهای مالی می باشد. بنابراین اندازه SMOOTH با اندازه کیفیت صورتهای مالی رابطه منفی دارد. (گایو، ۲۰۱۰؛ مازیونی و کلان، ۲۰۱۸)

پس از محاسبه اندازه شاخص ها، اندازه کیفیت صورتهای مالی که برابر میانگین موزون اندازه شاخص ها می باشد به شرح زیر محاسبه می شود. میانگین موزون اندازه شاخص ها، با توجه به وزن آنها و با توجه به رابطه مثبت (یا منفی) که اندازه شاخص با اندازه کیفیت صورتهای مالی دارد محاسبه می شود. هر چقدر اندازه Q محاسبه شده طبق رابطه زیر بزرگتر باشد نشان از بهتر بودن کیفیت صورتهای مالی می باشد.

$$Q = \sum_{i=1}^n W_i * D_i$$

$$Q = \text{اندازه کیفیت صورتهای مالی} \quad W_i = \text{وزن شاخص} \quad D_i = \text{اندازه شاخص} \quad i$$

دوانی پور و همکاران ۱۷

جدول شماره (۴) و شماره (۵) نتایج حاصل از اندازه گیری شاخص های اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی و همچنین اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی برای ۵۷ شرکت پذیرفته شده در بورس تهران برای سالهای ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ (۱۷۱ سال شرکت) را نشان می دهد. نمونه انتخاب شده از میان شرکتهایی که از ویژگیهای زیر برخوردار باشند انتخاب شده اند:

(۱) جزء شرکتهای سرمایه گذاری، بانکها و بیمه ها نباشند. (۲) داده های مورد نیاز از شرکت در دسترس باشد. (۳) بیش از شش ماه وقفه معاملاتی نداشته باشد. (۴) پایان سال مالی آن ۲۹ اسفند ماه باشد.

هر چقدر اندازه کیفیت صورتهای مالی عدد بزرگتری باشد به معنای بالاتر بودن کیفیت صورتهای مالی است. همانطور که در جدول شماره (۵) ارائه شده است میانگین اندازه کیفیت صورتهای مالی برای سال ۹۴ برابر ۰,۰۴۲-، برای سال ۹۵ برابر ۰,۰۲۵- و برای سال ۹۶ برابر ۰,۰۰۵- واحد می باشد لذا اندازه کیفیت صورتهای مالی طی سه سال افزایش یافته است که این مساله نشان از بهبود کیفیت صورتهای مالی طی دوره سه ساله می باشد.

جدول شماره (۴): آمار توصیفی اندازه شاخص ها

نام متغیر	تعداد مشاهده (سال- شرکت)	میانگین	ماکزیمم	مینیمم	میانه	انحراف معیار
ارزش پیش بینی کنندگی	۱۷۱	۰,۰۸۴	۰,۴۹۸	۰,۰۱۲	۰,۰۷۵	۰,۰۶۵
پایداری سود	۱۷۱	۰,۴۱۰	۱,۴۴۸	-۰,۷۲۴	۰,۴۴۳	۰,۰۳۳۷
ارتباط ارزشی سود	۱۷۱	۰,۲۱۳	۰,۹۷۷	۰,۰۰۰۴	۰,۱۲۴	۰,۲۳۷
کیفیت اقلام تعهدی	۱۷۱	۰,۰۸۲	۰,۵۲۹	۰,۰۱۳	۰,۰۶۷	۰,۰۶۷
محافظه کاری	۱۷۱	۰,۰۶۱	۰,۲۸۲	-۰,۱۸۵	۰,۰۳۷	۰,۰۷۹
نزدیک به نقد بودن سود	۱۷۱	-۰,۰۳۷	۱,۳۶۸	-۱,۹۶۸	-۰,۰۰۵	۰,۸۱۰
هموارسازی سود	۱۷۱	۰,۸۱۸	۲,۱۴۵	۰,۰۸۵	۰,۷۷۵	۰,۳۸۳
کیفیت صورتهای مالی	۱۷۱	-۰,۰۲۴	۰,۱۶۷	-۰,۶۰۶	-۰,۰۱۶	۰,۱۰۹

جدول شماره (۵): آمار توصیفی اندازه کیفیت صورتهای مالی

کیفیت صورتهای مالی سالهای ۹۴ تا ۹۶	کیفیت صورتهای مالی سال ۹۶	کیفیت صورتهای مالی سال ۹۵	کیفیت صورتهای مالی سال ۹۴	
۱۷۱	۵۷	۵۷	۵۷	تعداد مشاهده
۰,۱۶۷	۰,۱۵۴	۰,۱۶۷	۰,۱۲۸	ماگزیمم
۰,۰۸۷	۰,۰۸۹	۰,۰۸۵	۰,۰۹۱	دهک نهم
-۰,۰۲۴	-۰,۰۰۵	-۰,۰۲۵	-۰,۰۴۲	میانگین
-۰,۰۱۶	-۰,۰۰۶	-۰,۰۱۰	-۰,۰۳۰	میانه
-۰,۱۳۷	-۰,۱۰۰	-۰,۱۳۴	-۰,۱۷۰	دهک اول
-۰,۶۰۶	-۰,۲۶۶	-۰,۴۹۲	-۰,۶۰۶	مینیمم
۰,۱۰۹	۰,۰۸۲	۰,۱۱۶	۰,۱۲۳	انحراف معیار

ه) اعتبارسنجی الگو

با توجه به آنچه در ادبیات پژوهش وجود دارد (اوتمان، ۲۰۱۰، افلاطونی و بختیاروند، ۱۳۹۵) انتظار بر این است که شرکتهای با کیفیت گزارشگری بالا در مقایسه با شرکتهای با کیفیت گزارشگری پایین هزینه تامین مالی کمتری داشته باشند. لذا با استفاده از مدل رگرسیون زیر که رابطه میان هزینه سرمایه و کیفیت صورتهای مالی را اندازه گیری می کند می توان این فرضیه را آزمون نمود که آیا میان اندازه کیفیت صورتهای مالی محاسبه شده طبق الگوی فوق و هزینه سرمایه شرکتهای رابطه منفی معناداری وجود دارد یا خیر. تایید وجود رابطه معنادار میان هزینه سرمایه شرکت و اندازه کیفیت صورتهای مالی نشان از اعتبار قابل قبول الگوی اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی ارائه شده می باشد.

$$k = \alpha + \beta_1 Q + \beta_2 BM + \beta_3 LEV + \beta_4 ROA + \beta_5 Size$$

k = میانگین موزون هزینه سرمایه که برابر با میانگین موزون هزینه بدهی (نسبت هزینه های مالی سال جاری به بدهی های بهره دار ابتدای سال) و هزینه حقوق صاحبان سهام می باشد. برای محاسبه هزینه حقوق صاحبان سهام از مدل قیمت گذاری داراییهای سرمایه ای استفاده شده است.

Q = اندازه کیفیت صورتهای مالی BM = نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار سهام

LEV = نسبت اهرمی (نسبت جمع بدهی های به جمع داراییها) ROA = بازده داراییها
 (نسبت سود خالص به جمع داراییها) Size = اندازه شرکت (لگاریتم ارزش سهام)
 در رابطه فوق متغیرهای BM، LEV، ROA و Size به عنوان متغیرهای کنترلی در نظر گرفته شده است.

نتایج حاصل از اجرای مدل رگرسیون فوق برای ۵۷ شرکت و برای سالهای ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۶ (۱۷۱ سال شرکت) به شرح جدول شماره (۶) می باشد.

جدول شماره (۶): آمار توصیفی و نتایج رگرسیون هزینه سرمایه و اندازه کیفیت صورتهای مالی

نام متغیر	تعداد مشاهده (سال- شرکت)	میانگین	میانه	انحراف معیار	ضریب بتا رگرسیون	p-value
k	۱۷۱	۰,۲۱۵	۰,۲۱۶	۰,۰۳۳	-	-
Q	۱۷۱	-۰,۰۲۴	-۰,۰۱۶	۰,۱۰۹	-۰,۰۵۹	۰,۰۱۴
BM	۱۷۱	۰,۴۰۶	۰,۳۶۰	۰,۲۹۳	-۰,۰۰۴	۰,۷۵۲
LEV	۱۷۱	۰,۵۳۱	۰,۵۲۳	۰,۲۳۵	-۰,۰۴۵	۰,۰۲۰
ROA	۱۷۱	۰,۱۱۶	۰,۱۰۸	۰,۱۳۲	-۰,۰۷۹	۰,۰۱۷
Size	۱۷۱	۶,۳۳۲	۶,۲۸۰	۰,۳۹۶	۰,۰۰۹	۰,۳۱۹

همانطور که جدول فوق نشان می دهد ضریب بتا متغیر اندازه کیفیت صورتهای مالی (Q) در مدل رگرسیون عددی منفی (-۰,۰۵۹) است که نشان از منفی بودن رابطه میان اندازه کیفیت صورتهای مالی و هزینه سرمایه شرکت می باشد. به عبارت دیگر با افزایش کیفیت صورتهای مالی، هزینه سرمایه شرکت کاهش می یابد. با توجه به اینکه در ادبیات تحقیق نیز وجود رابطه منفی میان کیفیت صورتهای مالی و هزینه سرمایه تایید شده است لذا می توان انتظار داشت الگوی ارائه شده برای اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی با اعتبار قابل قبولی می تواند کیفیت صورتهای مالی را اندازه گیری نماید.

بحث و نتیجه گیری

همچنانکه در ادبیات پژوهش ارائه شده است؛ مفید بودن گزارشهای مالی برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از جمله سرمایه‌گذاران را می‌توان تحت عنوان کیفیت گزارشگری مالی تعریف نمود. (بوسلینک و مانینگارت، ۲۰۰۷؛ نورافیا و راهماتیکا، ۲۰۱۴)

در این پژوهش شاخص‌های با اهمیت اثرگذار بر کیفیت صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شناسایی شدند و سپس با اجرای فرآیند تحلیل شبکه‌ای وزن هر یک از شاخص‌ها و اولویت آنها نسبت به یکدیگر محاسبه شد. پس از آن با اندازه‌گیری هر یک از شاخصها و محاسبه میانگین موزون اندازه شاخص‌ها اندازه کیفیت صورتهای مالی محاسبه گردید. نتایج این پژوهش با ارائه الگویی برای اندازه‌گیری کیفیت صورتهای مالی می‌تواند سرمایه‌گذاران را در ارزیابی کیفیت صورتهای مالی و مقایسه کیفیت صورتهای مالی شرکتهای مختلف کمک نماید نتایج این پژوهش به خصوص همچنین می‌تواند راهنمایی برای سازمان بورس و اوراق بهادار در خصوص رتبه‌بندی شرکتهای بورسی از منظر کیفیت صورتهای مالی آنها باشد.

در سالهای اخیر برخی از پژوهشگران به منظور اندازه‌گیری کیفیت صورتهای مالی تلاش کرده‌اند که با شناسایی و اندازه‌گیری شاخص‌های اثرگذار بر کیفیت گزارشگری مالی روشهایی برای اندازه‌گیری کیفیت صورتهای مالی را ارائه نمایند. نتایج این پژوهش می‌تواند تکمیل‌کننده پژوهش‌های مذکور در خصوص چگونگی اندازه‌گیری کیفیت صورتهای مالی باشد. (بارس و همکاران، ۲۰۰۸؛ کوهن، ۲۰۰۴؛ سودیه، ۲۰۱۷)

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

سپاسگزاری

دوانی پور و همکاران ۲۱

از کلیه اساتید عزیز و گرانقدر که در این راه بنده را یاری نمودند و همچنین از همکاری سایر عزیزان دانشگاه علامه طباطبایی کمال تشکر و قدردانی را دارم.

ORCID

Iraj Davanipour <https://orcid.org/0000-0002-2548-1627>
Ghasem Bule <https://orcid.org/0000-0002-6984-6368>
Maghsoud Amiri <https://orcid.org/0000-0002-0650-2584>

منابع

اخگر، محمد امین و کرمی، افشار (۱۳۹۳). بررسی تاثیر ویژگیهای شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی های حسابداری*، دوره اول، شماره ۴، صص ۲۲-۱.

افلاطونی، عباس و بختیاروند، امین امیر (۱۳۹۵). تاثیر کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت افشاء بر هزینه سرمایه: رویکرد متغیرهای ابزاری. *فصلنامه حسابداری مالی*، شماره ۳۱، صص ۵۰-۳۰. اثنی عشری، حمیده؛ حجازی، رضوان و مجتهد زاده، ویدا (۱۳۹۳). طراحی مدل سنجش کیفیت اطلاعات حسابداری، *مجله پژوهشهای حسابداری مالی*، سال ۶، شماره ۲۰، صص ۹۴-۷۵. باباجانی، جعفر و محرمی، مژگان (۱۳۹۶). تعیین شاخص های عملکرد مالی و قابلیت های سیستم حسابداری جهت ایفای مسئولیت پاسخگویی مالی در شهرداری تهران. *فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی*، سال ۱۴، شماره ۵۵، صص ۳۰-۱.

برزیده، فرخ؛ تقوی فردف محمد تقی و زمانیان، فاطمه (۱۳۹۲). چارچوب طراحی سبد سهام با استفاده از روش دیماتل و فرآیند تحلیل شبکه ای. *فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی*، سال ۱۱، شماره ۳۹، صص ۱۲۴-۱۰۵.

بنی مهد، بهمن و محسنی شریف، محسن (۱۳۸۹). بررسی عوامل موثر بر رتبه بندی شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران از لحاظ کیفیت افشاء و به موقع بودن، *مجله حسابداری مدیریت*، سال ۳، شماره ۷، صص ۶۳-۵۱.

سجادی، سید حسین؛ زرانژاد، منصور و جعفری، علیرضا (۱۳۸۸). ویژگیهای غیر مالی موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسیهای حسابداری و حسابرسی*، دوره ۱۶، شماره ۵۷، صص ۶۸-۵۱.

عزیزپور شیرسوار، محسن. (۱۳۹۵). ارتباط بین کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی، *ماهنامه پژوهشهای مدیریت و حسابداری*، ۲۵، صص ۱۰۵-۸۸.

کردستانی، غلامرضا و رحیمی، مصطفی (۱۳۹۰). بررسی عوامل تعیین کننده سطح کیفیت گزارشگری مالی و اثرات اقتصادی آن در بازار سرمایه. *پژوهشهای تجربی حسابداری مالی*، سال اول، شماره ۱، صص ۹۱-۶۷.

نیکومرام، هاشم و بادآور نهندي، یونس. (۱۳۸۸). تبیین و ارائه الگویی برای تعیین و ارزیابی عوامل موثر بر انتخاب کیفیت گزارشگری مالی در ایران، *فرا سوی مدیریت*، سال دوم، شماره ۸، صص ۱۸۷-۱۴۱.

Aboddy, D., Hughes, J., & Liu, J. (2002). Measuring Value Relevance in an Inefficient Market. *Journal of Accounting Research*, 40, 965-986.

- Ahmed, S., & Duellman, S. (2007). Accounting Conservatism and Board of Director Characteristics: An Empirical Analysis. *Journal of Accounting and Economics*, 43(2-3),411-437.
- Barth, M. E., Landsman, W. R., & Lang, M. H. (2008). International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research*, 46,467-498.
- Beuselinck, C., & Manigart, S. (2007). Financial Reporting Quality in Private Equity Backed Companies: The Impact of Ownership Concentration. *Small Business Economics*, 29, 261-274.
- Beest, F. V., Braam, G., & Boelens, S. (2009). Quality of Financial Reporting: Measuring Qualitative Characteristics. Working Paper, Radbound University Nijmegen.
- Cohen, A. (2004). *Financial Reporting Quality Choice: Determinants and Consequences*, A Dissertation, Northwestern University.
- Defond, M., & Zhang, J. (2014). A Review of Archival Auditing Research. *Journal of Accounting and Economics*, 58, 275-326.
- Fan, Q., & Zhang, X. (2005). Conservatism and Accounting Information Quality. Working Paper, University of Michigan.
- Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., & Schipper, K. (2004). Cost of Equity and Earnings Attributes. *The Accounting Review*, 79(4), 967-1010
- Franco, G. D., Kothari, S. P., & Verdi, R. S. (2011). The Benefits of Financial Statement Comparability. *Journal of Accounting Research*, 49, 895-931.
- Gaio, C. (2010). The relative importance of firm and country characteristics for earnings quality around the world. *European Accounting Review*, 19(4), 693-738.
- Gafarov, T. (2009). *Financial Reporting Quality Control for Internal Control Implementation*. Doctoral Dissertation, Brno University.
- Holt, P. (2013). Earning Quality as Measured by Predictability of Reported Earnings. *Advances in Business Research*, 4, 49-53.
- Habibi, A., Firuzi Jahantigh, F., & Sarafrazi, A. (2015). Fuzzy Delphi Technique for Forecasting and Screening Items, *Asian Journal of Research in Business Economics and Management*, 5(2), 130-143.
- Yu-Lung, H., Lee, C. H., & Kreng, V.B. (2010). The application of Fuzzy Delphi Method and Fuzzy AHP in lubricant regenerative technology selection. *Expert Systems with Applications*, 37, 419-425.
- Karamdar Mezerji, S., Abbaszadeh, M. R., Vadieli, M. H., & Jabbari, M. (2013). The Relationship between Accounting Information Quality with Discretionary Accruals and Stability of Earning. *Interdisciplinary Journal of contemporary Research in Business*, 5(7), 105-112.
- Kythreotis, A. (2014). Measurement of Financial Reporting Quality Based on IFRS Conceptual Framework `s Fundamental Qualitative Characteristics. *European Journal of Accounting, Finance and Business*, 2, 4-29.

- Lev, B. (1989). On the Usefulness of Earnings and Earnings Research: Lessons and Directions from Two Decades of Empirical Research. *Journal of Accounting Research*, 27, 153-192.
- Mazzioni, S., & Klann, R. C. (2018). Aspects of the quality of accounting in the international context. *Review of Business Management*, 92-111.
- Maritan, D. (2014). *Practical Manual of Quality Function Development*, Springer Publisher.
- Nur Afiah, N., Rahmatika, D. N. (2014). Factors Influencing the Quality of Financial Reporting and its Implications on Good Corporate Governance, *International Journal of Business, Economics and Law*, 5(1), 111-121.
- Othman, R. (2010). Impact of Financial Reporting Quality on the Implied Cost of Equity Capital: Evidence from the Malaysian listed Firm. *Asian Journal of Business and Accounting*, 3, 1-25.
- Ramdany, (2015). Influence the Quality of Accounting Information Systems and Effectiveness of Internal Controls on Financial Reporting Quality. *Research Journal of Finance and Accounting*, 6, 143-152.
- Schipper, K., & Vincent, L. (2003). Earning Quality. *Accounting Horizons*, 17, 97-110.
- Shust, E., & Weiss, D. (2014). Faithful Representation. *Working Paper, Hebrew University of Jerusalem*.
- Suadiye, G. (2017). Does Mandatory IFRS Adoption Improve Financial Reporting Quality? Empirical Evidence from an Emerging Economy. *European Journal of Business and Social Sciences*, 6(5), 63-80.
- Thanh, T. (2010). *Internal Control Reporting and Accounting Quality*. Master Thesis, Umea School of Business.
- Walker, M., Christensen, H. B., Lee, E., & Zeng, C. (2015). Incentives or Standards: What Determines Accounting Quality Changes Around IFRS Adoption?. *European Accounting Review*, 24, 31-69.
- Zahroh, N. (2012). Bias in Accounting and the Value Relevance of Accounting Information. *Journal of Business Review*, 2, 19-25.
- Akhgar, M., & Karami, A. (2014). Firm Characteristics and Financial Reporting Quality of Quoted Listed Companies in Tehran Stock Exchange. *Accounting Review*, 1 (4), 1-18. [In Persian]
- Aflatooni A., & Amirbakhtiarvand A. (2016). The Effect of Financial Reporting Quality and Disclosure Quality on the Cost of Capital: Instrumental Variable Approach. *Quarterly Financial Accounting Journal*, 8 (31), 30-50. [In Persian]
- Esnaashari, H., Hejazi, R., & Mojtahedzadeh, V. (2013). Designing a Model for Measuring Accounting Information Quality. *Financial Accounting Research*, 20, 75-94. [In Persian]
- Moharrami, M., & Babajani, J. (2017). Determination of financial performance measurement indicators and accounting system capabilities

- for financial accountability in Tehran Municipality. *Empirical Studies in Financial Accounting Quarterly*, 14(55), 1-30. [In Persian]
- Barzideh, F., Taghavifard, M., & Zamanian, F. (2013). Portfolio Selection by DEMATEL and Analytic Network Process. *Empirical Studies in Financial Accounting Quarterly*, 10(39), 105-124. [In Persian]
- Banimahd, B., & Mohsenisharif, M. (2015). An Investigation of effective factors on ranking of firm disclosure quality and timeliness Tehran Stock Exchange. *Management Accounting*, 3, 51-63. [In Persian]
- Sajadi, H., Zaranejad, M., & Jafari, A. (2009). Non- Financial Qualities Effective on Financial Reporting Quality in Firms Listed in Tehran Stock Exchange. *Accounting and Auditing Review*, 57, 51-68. [In Persian]
- Azizpor shirsavar, M. (2015). Relation Between Auditing Quality and Financial Reporting Quality. *Management and Accounting Research*, 5, 88-105. [In Persian]
- Kordestani, G., & Rahimi, M. (2010). Investigating Factors Contributing The Level of Financial Reporting Quality and its Economic Effects in Capital Market. *Journal of Accounting Knowledge*, 1,1, 68-92. [In Persian]
- Nikoomaram, H., & Badavar Nahandi, Y. (2009). Explaining and Developing a Model for Determination and Evaluation of Factors that Affect Financial Reporting Quality Choice in Iran. *The journal of Productivity Management*, 3(8), 141-187. [In Persian]

استناد به این مقاله: دوانی پور، ایرج، بولو، قاسم، امیری، مقصود. (۱۴۰۰). الگوی اندازه گیری کیفیت صورتهای مالی. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۸(۷۲)

Doi: 10.22054/qjma.2019.44845.2033

Empirical Studies in Financial Accounting is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.